

VRTEC.

Iskhaja
1. dnó
vzscoga
meseca
na celej
póli in
stóji za
vsa leto
z gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vr.

Naró-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redniš-
tvu v
Lángar-
jevih
ašicah
biš. št. 1
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 5.

V Ljubljani 1. maja 1877.

Leto VII.

Sirota Bolgár.

(Iz ruskega predelal J. Volkov.)

Na bregovih pri Dunáji *)
Tam v bolgárskem slavnem kraji,
Mládec stal je črnoóki,
Méril Dúnaj preširoki,
Téžke misli razmišljáje,
Sólze na obráz vliváje.

„Česa, mládec! tukaj čakaš?
Kaj se tréšeš, bridko plakaš?
Kaj ti živo sree záli,
Da obstál si na obáli?
Hočeš Dunaj prebroditi?
Hočeš v vódi smrt storiti?“

„Béda mi je žalováti!
Kje je oča, sestra, mati?
Pod Balkánom smo biváli;
Turci so nam vse požgáli,
Očo, mater mi ubili,
Séstre mojo uplenili!“

„Téžko tebi, sestra mila!
Vzela te je turška síla.
Dunaj hočem prebroditi
In za tóboj k Turkom príti,
Zópet k srcu te prižéti,
Turkom te iz rok otéti!“

„Mládec, Dúnaja ne bródi;
Vrni se, domóv odhódi!“ —
„Kam li hočem se vrniti?
Kje se Turkom zakloníti?
Kódar solnce božje téka,
Nemam svojega človeka!“

V golih sabljah Muslománi **)
Prileté, krvi pijáni. —
Mládec v stráhu v Dunaj plane,
Vóne in se Turkom vgáne. —
Bolje v Dúnaji umréti,
Nego turški bič trpéti!

*) Dúnaj mošk. spola, Dúnav mošk. spola, Dúnavo sred. spola, znači reko, pó nemški „Donau“ imenovano. Oblíka Dónava je zatorej nemška. Slovenec govóri: na Dúnaji in Wien, namreč: v mestu „na reki Dúnaji“, kakor je tudi običáj reči; na Krki (Obergurk), namreč v selišči „na reki Krki“ (Gurkfluss) itd.

**) Turci.

Nož in vilice.

Ob sedemletnej vojski, v katerej se je cesarica Marija Terezija vojevala z zvitim in lakomim pruskim kraljem Friderikom II. za posestvo vojvodine sleške, divjali in plénili so pruski vojaki, da je bilo strah in grôza. Niti jajce pod kokošjo nij bilo varno pred sovražnikovimi rokami. To so bili žalostni časi posebno za ubozega kmeta, ki nij bil nobeno trenótte varen, da bi ga sovražnik ne oplénil in mu ne požgal njegovega poslopja.

V tem žalostnem času je stal v nekej avstrijskej vási na pruskej meji ubog kmetič pred svojo hišo. Vse okoli njega je bilo že opustóšeno od sovražnikove roke, samo v njegovo vas še nij bilo sovražnega Prusa. Na tihem se je zahvaljeval dobremu Bogu za to preveliko dobroto. Mrzel jesenski veter je pihal po strniščih, a skednji so bili napolnjeni z žitom in družimi pridelki. „Če mi sovražna roka ne pobere tega, kar sem si v potu svojega obraza pridelal, lahko bodem izhajal čez zimo ter sebe in svojo družino pošteno preživel,“ mislil si je ubogi kmetič. Ali glej! ondu iz daljine se čujejo konjske stopinje. Kmetič pred hišo stoječ se tega zeló ustraši. In kaj se ne bi! Pruski vojak jezdi na visocem konji naravnost proti njemu. To je strašna podoba, ta pruski vojak; dolge brke ima, ogôrel in raskav obraz, majhene temne oči, ki se mu bliskajo izpod čela, kakor živ ogenj. Ali naš kmetič ne izgubi poguma, hitro sname klobuk z glave, prijazno pozdravi jezdeca in mu pomaga raz konja. Potlej priveže konja za lipo, ki je stala pred hišo, in prinese mu krme. Nu, človek bi si mislil, da je kmetova prijaznost in postrežnost ganila divjega vojaka, a motil bi se! Vojak sede takój na klop pod zeleno lipo, udari s pestjo ob mizo ter zakričí; „jésti hočem!“ Pri teh besedah debelo pogleda ter zaropota s sabljo, da bi se ga vsak človek ustrašiti moral, samo naš kmetič ne izgubi poguma. Hitro stopi v hišo, prinese bel prt, da pogrne ž njim mizo; poleg postavi hlebec kruha, surovega masla in velik kos sira pred lačnega vojaka. Tudi nož mu prinese in čist pladnik ter mu še prijazno reče: „Bog vam blagoslóvi!“

Surovo maslo in sir z dobrim kruhom pod zeleno lipo, to je gotovo dobra jed za vsacega lačnega človeka. A kdor si misli, da je pruski vojak hlastno segal po dobraj južini, ki mu jo je prinesel ubogi kmetič, ta se zeló moti. Vojak si zasúče brke ter zopet udari z vso močjo ob mizo, kričéč: „mesá hočem imeti!“ To rekši, potegne golo sabljo iz nožnice ter jo položi na mizo; ne, da bi si ž njo breme olajšal, nego zato, da bi se ga kmetič bolj ustrašil ter mu prinesel, česar želi. Kmetič otide v hišo ter se naglo zopet vrne. „Ahà, zdaj že nese pečenko!“ mislil si bode marsikdo izmed vas. A motite se zeló, ker kmetič ne nese pečenke, nego velike gnojne vile, katere meni tebi nič položi mirno poleg vajakove sablje na mizo. Vojak se temu zeló začudi ter vpraša: „kaj to? Mesa sem zahteval, a ne gnojnih vil!“ „A jaz mislim,“ reče kmetič na sabljo kazajoč, da je k tacemu nožu treba tudi tacih vilic! Dal sem vam, kar sem imel; česar nemam, tega tudi ne morem dati. Mesa torej ne zahtevajte od mene, ker ga nemam, razven če hočete meso z mojega telesa.“ — Pruski vojak se čudi tolikej pogumnosti vrlega kmeta, pogleda nož in vilice na mizi, ter se iz vsega grla smeje. Potem povžije, kar mu je bil kmetič prinesel, položi srebrn tolar na mizo, zajezdí konja ter prijazno se poslovivši — otíde.

Nezadovoljne zvezdice.

Da li znate, ljubi otroci, pripovedko o nezadovoljnaj zvezdici? Jaz jedva verjamem, da bi jo znali, ker meni samemu jo je pripovedovala svetla kresničica. Zatorej naj vam jo povem, da jo bote tudi vi znali drugim pripovedati.

Ko je ljubi Bog svet ustvarjal, ustvaril je četrti dan solnce, mesec in brez števila zvezdic, velikih in majhnih, ter je vsakej pokazal pot, po katerem naj hodi po nebeškem obzorji. Tako je bilo tudi treba, da se ohrani red na onem modrem nebeškem oboku. Zvezdice so bile zelo vesele in zadovoljne, pasóč se in potovajoč s svojim zvestim čuvarjem mesecem. Samo nekoliko drobnih zvezdic nij bilo zadovoljno. Godrnjale so, da so tako majhne, in da jih otroci z zemlje skoraj ne vidijo. Rekle so: „vas, ki ste večje nego li mi, radi gledajo ljudje na zemlji, a nas ne morejo videti zaradi vašega bleska in svetlobe.“

Zatorej se spusté neko noč doli na zemljo, da bi ondu svetile nežnim otročičem, ne mislêč, da Bog vse vidi in zna, ter tudi to, kar so storile.

Bog je nezadovoljne zvezdice pričakoval s kaznijo na zemlji, ter jih je v istem času, ko so prišle na zemljo, takój izpremenil v grde rujave živalce.

Ko bi jih bili videli, kako britko so zdaj jokale, ker jih nijso več obdajali svetli in biserni trakovi, ampak rujava in temna obleka. Poprej jim je bila v hrano nebeška rosa, a zdaj zeleno in grenko listje. Britko so jokale leta in leta. Naposled se jih Bog vendar usmili, ter jim dovoli, da se smejo o toplih poletnih večerih svetleti po zemlji in se tako spominjati svoje nekdanje nebeške svetlobe. A tega jim ne dovoli, da bi smele nazaj na nebó, katero so svojevoljno zapustile.

Tako, otroci, pripovedujejo si kresnice, spominjajoč se svoje nekdanje svetlobe ter milo gledajo gori v višavo na svoje nebeške tovarišice in svojega čuvarja meseca. Zvezdice so bile nezadovoljne, zato jih je kaznoval Bog, in tako kaznuje še dandanes vsacega nezadovoljneža. Bodite tedaj zadovoljni s tem, kar vam je dal Bog, ker on je dober oče, ter vé, kaj je komu dal, in kakšen stan mu je odločil.

Tako so bile drobne zvezdice nezadovoljne, in še le potem, ko jih je Bog izpremenil v ponočne zaželke, spoznale so, kako srečne so bile zgoraj na nebeškem oboku. — In kako rade bi se bile zopet vrnile nazaj, tjá góri na modro nebó, ali Bog jim tega nij dopustil.

Zahvalite se torej dobremu Bogu, svojemu najboljšemu očetu, za vse ono, kar vam je dal. Takemu, ki je zadovoljen s tem, kar ima, hoče mu Bog še več dati.

Tako vam govoré svitle kresničice, nekdanje zvezdice, ki kakor žareče iskre letajo okoli. Zapomnite si dobro, otroci, kar vam govoré! M. K.

Otročétu.

Tvoje lice je rudéce,
Višnjava imás okó;
Sládkí tvoji so glasóvi,
Nasmehúješ se sládkó.

Da ohráni te daróve
Bog ti še premnogo lét!
Dokler sije ti življenje,
Glédaj zadovoljno v svét.

Tega ti želím in prosím:
Dihaj srečno, kakor zdaj;
Dol solzán ti svét ne bodi,
Svét ti vedno bodi ráj!

Josip Ciperle.

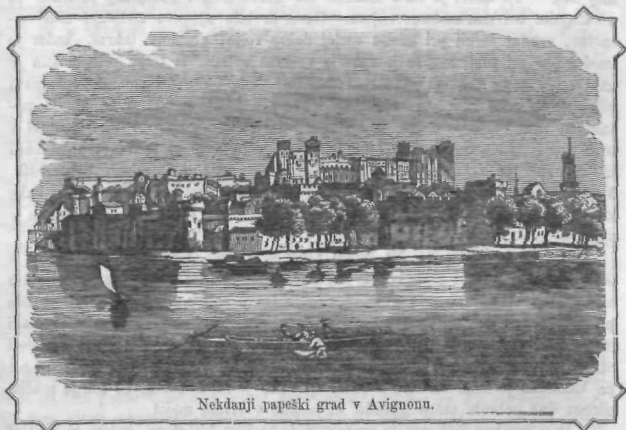
Stara dobrota lanski sneg.

(Basen, iz Ruskega preložil A. R.)

Padel je bil volk v jamo, iz katere se je bil jedva izkopal, in potem je šel dalje, ne védi kam. Ugledajo ga lovci ter ga začno slediti. Volku je bilo pobegniti preko póti. Kar po poti s polja pride mož z mehóm in cepóm. Volk ga ogovori: „usmili se me, možiček, in skrij me v meh; za menój gredó lovci.“ Mož se mu ne brani; skrije ga v meh, zaveže ter zavalí na pléči. Gre dalje, a srečajo ga lovci: „niji si li videl, mož, volka?“ „Ne, nikder ne!“ odgovori mož. Lovci odhité dalje ter minó iz pred očí. „Ali so uže odšli moji sovražniki?“ vpraša volk. „Odšli so.“ „Nu, zdaj me izpusti!“ Mož odveže meh ter volka izpusti po svétu. A volk mu popretí: „čakaj, mož, zdaj te požrem!“ „Oh, volk, volk! izbavil sem te tolike zablége, a zdaj me hočeš požreti!“ „Stara dobrota lanski snég“, odgovori volk. Mož, vidéč, da po tem poti nikamor ne pride, reče: „nu, če je tako, pojdiva dalje, in ako prvi, kogar srečava, razsodi po tvoje, da je stara dobrota lanski sneg, bodi si, požri me!“ Gresta dalje. Srečata kobilo starico. Mož poteče k njej ter povpraša: „stvóri milost, mati kobila, sódi nama! Evo, otél sem volka od velike béde; a zdaj me hoče požreti.“ Tako jej vse razkaže, kakor je bilo. Kobila misli ter misli, in potem reče: „služila sem gospodarju dvanajst let in dala mu dvanájstero žrebét; na vse žile sem mu delala; a zdaj, ko sem ostaréla, da mi uže nij môči delati, vzal me je bil gospodar, ter me pehnil v šuméč vrtinec globoke reke. Izlezla sem ter jedva prišla na suho; tako se zdaj klátim po svétu, kamor me noga prinese. Da, stara dobrota lanski sneg!“ „Evo, jaz govorim resnico!“ mrmrá volk. Mož se razžalostí in poprosi volka, da bi počakal, ne sreča li njíju kdo drug. Volk pristane tudi na to. Sreča ju pes starec. Mož poteče k njemu, isto vprašáje. Pes misli ter misli, a potem reče: „služil sem gospodarja dvanajst let, strážil mu dom in živino, a kadar sem ostarél in prestál od lajanja pognal me je iz dvora po svétu, da se pletem, kamor mi oko svéti. Da, stara dobrota lanski sneg!“ „Nu, vidiš li, da jaz govorim resnico!“ zareží volk. Mož se zléje prestraši, a vendar izprosi volka, počakati, da ju kdo tretji sreča, — naj potem volk stvóri, kar vé in zna, če resnica na njem ostane. Tretja njíju sreča lisica. Mož je z nova povpraša; a lisica se jame prepirati: „kaj bi to! Kako li volk, tólika zvér, more iti v tóliček mešiček?“ Volk in mož se rotita, da je to čista istina; lisica ne verjame, in dé: „nu, možiček, pokaži, kako si ga stlačil v meh?“ Mož nastavi meh, a lisica vanj pomolí glavo. „E, tako,“ zakričí lisica, „samo glavo si bil skríl v meh?“ Volk zleze ves v meh. „Možiček,“ reče lisica dalje, „pokaži, kako si meh zavezal!“ Mož ga zaveže. „Nu, zdaj še to pokaži, kako si mlatil pšenico.“ Mož udri s cepóm po mehu. „Kako si li snopje obračal, mož?“ Mož obrne mešiček ter oplazi lisico po glavi, da jo ubije, in zakričí: „stara dobrota lanski sneg.“

Avignon na Francozkem.

Avignon (izgovarjaj: Avinjon), nekdanjo stolišče nekaterih papežev, leži ob reki Rodanu v Provenci na Francozkem ter ima blizu 38.000 prebivalcev. Lega tega znamenitega mesta je zelo prijetna med vinskimi trtami in murbovimi drevesi. Mesto je obdano z visocimi zidovi in stolpovi ter ima nizke hiše. Na 60 metrov visokej skali se ponosno vzdiga v zrak nekdanji grad naslednikov sv. Petra in prelepa stolna cerkev. Dokler še Avignon nij k francozkej zemlji pripadal, imelo je to mesto popolnem duhovski značaj. V njegovem obzidju je bilo 35 samostanov, 10 bolnišnic, 7 duhovskih bratovščin, 3 semenišča, 1 vseučilišče in 60 cerkvá, od katerih jih dandenes samo 18 še stoji. 200 do 300 zvonikov je ponosno molélo iz starega mesta in število zvonov je bilo tako veliko, da je francozki pisatelj Rabelais dal temu mestu priimek „La ville sonnante“. Stari papeški grad, katerega vam denašnja slika kaže, izpremenil se je večinoma v vojašnico. Izmed grobov ónih papežev, ki

Nekdanji papeški grad v Avignonu.

so stolovali v Avignonu, stoji še samo grob papeža Janeza XXII., vsi drugi grobovi so bili pokončani v viharnej dóbi francozke revolucije. Stolna cerkev je zidana na razvalinah nekega poganskega templja ter sega s svojimi najstarejšimi deli gotovo v 6. ali 7. stoletje. — Mesto ima po več muzejev, v katerih se hranijo slike in druge starine. Knjižnica šteje 73.000 različnih knjig.

V Avignonu je bil rojen sloveči slikar J. Vernet. Dandenes sloví mesto zaradi velike obrtnije posebno v izdelovanji svilenega blagá. Izdelki iz svile se odlikujejo med svilenino vseh drugih dežel. V Avignonu izdelujejo svilene trakove, umeteljne cvetice itd. Zelo razvito je tudi izdelovanje kovinskih stvari. Ovocja, zelenjave in vina se mnogo pridela. Tu raste izvrstno južno sadje, kakor so: marelice in slive, orehi in kostanji, smokve in mandeljni. Oljka daje najokúsnejše olje. — Avignon ima živahno kupčijo z žitom, posušenim

ovočjem, svilenim blagom, žganjem, vinskim cvetom, oljem itd. 1348. leta je napoljska kraljica Ivana prodala to mesto za 80.000 goldinarjev v zlatu tedanjemu papežu Klemenu VI. Od leta 1309—1377 bil je Avignon stolišče papežev, namreč od papeža Klemena V. do papeža Gregorja XI. Leta 1791. vzeli so to mesto puntarji v svojo oblast in 1797. leta je papež vse svoje pravice do tega mesta odstopil Francozkej deželi. T.

Krištof Šmid.

(Dalje.)

Krištof Šmid je tudi v Augsburgu o svojih prostih urah pisal za mladino. Užé ob štirih zjutraj je bil po zimi in po leti pri pisarskej mizici ter je delal s peresom v roci. Večkrat je dejal: „čas od štirih do osmih, to je moj čas.“ Po dnevi je imel namreč čez glavo dela v škofijskej pisarnici in z okrajnim šolskim nadzorovanjem. Da-si je bilo njegovo življenje zelo samotno, vendar je bil pri kosilu vselej dobre volje, posebno takrat, kadar je imel goste pri sebi, kar se je zgodilo večkrat v letu. O takih priložnostih je znal svoje goste prav prijetno razveseljevati, nikoli mu nij zmanjkalo šaljivih povestic in primernih kratkočasnic. Kdor koli je bil k njemu na kosilo povabljen, vsak se je še dolgo potem spominjal prijetnih ur, ki jih je imel v tovaršiji Krištofa Šmida. O lepih poletnih večerih se je rad izprehajal bodi si sam, ali pa s katerim svojih prijateljev po zelenih mestnih drevoredih. Vrnivši se domov je nekoliko povečerjal, pregledal časopise, ali je pa iz kake knjige bral svojej sestri, ki je prišla malo ne vsak večer s svojim delom v njegovo sobo.

Razven pesništva je Kr. Šmid posebno ljubil slikarstvo; tudi sam je dobro risal in poznal vsakovrstne slikarije. Imel je lepo zbirko krasnih oljnatih slik. Tudi cvetice so bile njegovo veselje in veselilo ga je, kadar mu je kdo prinesel šopek dehtečih cvetic. Na vrtu ob njegovem stanovanji je v pomladi in po leti cvetelo vse polno najlepših cvetic. Po zimi so večkrat prileteli ptički na njegovo okno, kjer jim je zrnja in drobtinic nastavljal. Slavčka ali pa kanarčka je imel zmirom v sobi. Oj kako je bil žalosten, ko mu je mačka necega dne pobrala ptičje gnezdo, ki je bilo v vrtnej meji!

Ono posebno ljubezen in prijaznost do svojega bližnjega, katero je Krištof Šmid v svojih spisih bralcem na sree pokladal, izpolnjeval je pogostoma sam v svojem življenji. Mnogim družinam je pomagal v revščini; mnogo sirot je pri njem imelo podporo in mnogo ubožnih učencev je dobivalo od njega mesečni šolski denar. Zato je pa tudi tega blagega človeka spoštoval ves izobraženi svet. Mnogo čestí in veselja so mu izkazovali v njegovej sivej starosti kralji, škofje, učenjaki in umetelniki obiskavajoč slavnega pisatelja v njegovem bornem stanovanji.

Krištof Šmid bi bil rad svojo zlato mašo bral natihoma, a poslanci iz njegovega rojstnega mesta Dinkelsbühla so ga prišli slovesno vabit in prosit, da bi to redko slovesnost obhajal doma. Vsa šolska mladina, katoliška in protestantovska, šla je naproti svojemu ljubemu prijatelju, ki je prišel iz Augsburga prijazno pozdravljajoč otroke, ki mu so potresali cvetice po poti in mu

pele slavnostne pesni. Meščani so mnogo storili, da bi slavno sprejeli svojega sorojaka. Hiša, v kateri je bil rojen čestitljivi starček, okinčana je bila s cveticami in zelenim listjem; a na pokopališču so bili grobi njegovih staršev posuti s cveticami in vencu. Krištof Šmid je sam govoril z lece v velikej stolnej cerkvi v Dinkelsbühlu, ki je bila polna pobožnih poslušalcev obeh ver. Njegov govor, ki so ga pozneje tudi v natis dali, bil je zeló ganljiv in polhen hvale do Bogá; vsi navzoči so se jokali, poslušajoč sivega starčka s toliko krepostjo in penižnostjo govoriti. — Tudi Augsburžani so si mnogo prizadejali, da bi Kr. Šmida v njegovej sívej starosti razveselili. Na njegov osemdesetletni rodni dan so napravili v Augsburgu njemu na čast prav lepo in pomenljivo slovesnost. Vladni predsednik pl. Fišer je šel zjutraj 15. avgusta na dom po čestitljivega starčka in ga je peljal v staro meščansko hišo. Tudi škof in obá mestna župana sta prišla tja, da so skupno spremili Kr. Šmida v veliko pozlačeno dvorano; pred njim je šlo 12 belo oblečenih in z modrim pasom prepasanih deklic, ki so s cveticami potresale pot pred njim. V dvorani ga je sprejela šolska mladina obeh ver, lepe pesni prepevajoč. Mnogo plemenite gospóde in Augsburžanov iz vseh stanov, posebno mnogo mater in hčerá je bilo navzočih pri tej redkej slovesnosti. Zdaj stopi zala deklica pred Kr. Šmida in mu podá veliko zlato svetinjo, ki je bila nalašč v spomin te redke slavnosti narejena. Na prvi strani je bila podoba Kr. Šmida s podpisom: „Prijatelju mladine, Krištofu pl. Šmidu, rojenemu 15. avgusta 1768. l. v njegov osemdesetletni rodni dan.“ Na drugi strani svetinje je bil angelj, ki je varoval dva speča otroka; z jedno roko je držal robec nad velicim prepadom, a z drugo je odganjal strupeno kačo. Podpis: „Otroke varovati, je angeljsko delo,“ bil je vzet iz neke Šmidove povesti. Iz njegovega rodnega mesta so mu ta dan prinesli poslanci prekrasno izdelan venec iz srebrnega, lavorovega in hrastovega pérja z zlatimi želodki. Venec je ležal na blazinici od rudečega žameta, v blazinico je bilo všito imé: Krištof Šmid. Potem so otroci predstavljali šest lepih živih podob, ki so bile vzete iz najlepših Šmidovih povesti.

Otroci in starši so se gnjeli okoli veselega starčka, ko je šel ves ginjen iz slavnostne dvorane, ter se je prijazno zahvaljeval na vse strani. Ta slovesnost je bila pravo veselje v svetej nedolžnosti. In res ga nij lepšega prizora na tem svetu, nego je 80letni mladinoľjub Krištof Šmid, s srébrno-sivimi lasmi in rudečimi lici, sredi cvetočih veselih otrok z rujavimi in rumenimi kodri!

Po tej slavnosti sta bili še dve drugi. Bavarski kralj Maks mu je dal 1850. l. križec, red sv. Mihela in Pražko vseučelišce ga je počestilo o priložnosti svoje 500letnice z diplomom teologičnega doktorja.

V znamenje hvaležnosti za slovesnost, ki so jo bili napravili Kr. Šmidu meščanje Augsburžani in otroci obeh ver, dal je mestnemu starešinstvu 1200 goldinarjev v dobrotne naprave in v pomoč mestnim siromakom.

(Konec prihodnjíc.)

Pésence po nemških.

Dragoljubec.

„Povej mi, dragoljubec moj!
Zakaj zvončât ves cvét je tvoj?“

Májnik, kralj naš, misli priti,
Hčem mu prihod obzvoniti,
Da razlégne se v okrógu
Po goricah in po lôgu,
Ter napróti zablísčé
Cvétke mu in zadišé.

Krkelili!

Krkelili!
Petelinček vas budí!
Zláto solnce vže ne spava,
Davno po obnébji plava,
In skorjanec se dvigúje,
V zraku sebe sam radúje;
A bečéla medováča
S cvetja se brenčé povráča;
Jagnje belo v rósno trávo
Skače z materjo v dobrovo.
Kadar dan se zazorí,
Na dvorišči zazvenčí
Kúr glasno: krkelili!

Jágodica.

V dehtécej šumi jágodica stala,
„Oj, pridi pó-me,“ dečku je dejála,
„Rudeča lica čvrsto mi žaré.“

A deček mladi nij prišél,
In jágodo je polž ujél,
Ujél do smrti jo, gorjé!

Ko deček zópet v šumo zájde,
Zeléno le nje krilce nájde,
A njega zaboli srcé.

Lujina Pesjakova.

Otroci! ne hodite na nevarne visočine.

Povedati vam hočem resnično a žalostno prigodbo, katera se je zgodila letos v nekem trgu na slovenskem Štajarskem. Bilo je na belo nedeljo po póludne. Trije dečki iz prvega razreda ljudske šole spravijo se na nek oder pred hlevom. Da si je bilo nevarno na precej visokem odru, vender skačejo brezskrbni dečki brez vsega strahú sem ter tjà. A kaj se zgodi? Tram, ki je bil preveč na koncu, preobrne se ter potegne vse tri dečke s soboj. Dva dečka padeta še dosti srečno na tla, ter se le malo poškodujeta, a tretji deček Vinko, sin davkarskega uradnika, priletí z glavo ob kamen in tram pade na ubozega dečka. Težko poškodovanega odnesó v hišo njegovih starišev. Stariši pokličejo zdravnika, a ta nema dosti upanja, da bi ga ohranil pri življenji. In res, družega dné v jutro je umrl še le osem let stari Vinko, veselje svojih starišev, zapustivši je v velikej žalosti in bridkosti. Čez dva dni je spremila vsa šolska mladina nesrečnega Vinka k zadnjemu počitku na pokopališče. Na njegovem grobu so govorili gospod župnik k zbranej mladini nekoliko svarilnih besed priporočajoč jim, kako je treba vselej slušati ljube stariše in svoje dobre učitelje. — Otroci, ne hodite nikoli od svojih roditeljev, ako vam ne pripusté; a posebno ne hodite na nevarne visočine. Prigovor pravi: Kdor nevarnost ljubi, pogubi se. Resničnost tega prigovora vam kaže nesreča, ki vam jo sem povedal v svarilen izgled.

Kunec in osel.

Kunec in osel sta se rodila pri jednj hiši; skupaj sta vzrasla in se prav rada imela.

Necega dné pustí gospodar osla počivati, in ta je ležal v hlevu stegen po stelji.

Pripetí se, da pride v hlev kunec in začne pobirati odpadke oslove krme.

Osel ga ogovori: „kunec, danes sem prest, zeló mi je dolg čas; povédi mi kaj.“

„Kaj ti hočem povedati jaz,“ odvrne kunec, „jaz ne vem ničesar, saj ne pridem leto in dan preko hišnega praga. Ti znaš več povedati, ker hodiš malo ne vsak dan z gospodarjem v mesto, kamor nosiš tovore.“

„Pa zapojíva kako pesen,“ reče osel, „jaz imam dober bas, in ti poješ, ako se ne motim, tenor.“

„Jaz nijsem pevec,“ odgovori kunec.

„Škoda, da nijsi. Ali vem še nekaj kratkočasnejšega: idiva na lov!“

„Za lov sem prebojèč, saj veš, kako naglo se ustrašim vsake stvarca.“

„Zato sem pa jaz pogúmnejši. Kolikor tebi poguma manjka, toliko ga imam jaz preveč. Nič se ne boj!“

In kunec se dadè pregovoriti, ter otíde z oslom na lov.

Zunaj vpraša osla: „kako bodeva lovila, ker nemava nobenega orožja?“

„Kdo pravi, da ga nemava? Ti imaš kremplje, a jaz močna kopita.“

Jaz bodem živali pobijal, a ti je bodeš trgál.“

Dalje idóč, ugleda dolzega nazega polža, ki se je počasi plazil preko ceste. Oba se ustavita pred njim, in kunec vpraša:

„Osel, kako se imenuje ta žíval?“

„Ali ga ne poznaš? — Kunec je, kakor si ti. Glej ga, ušesi ima kakor ti.“ (Mislil je namreč polževa rogova.)

„Hm, hm,“ reče kunec, „to pač nij mogoče, Kje ima pa noge?“

„Te mu je najbrže odstrelil kak lovec.“

„A kje ima oči?“

„Nú, mogoče je, da je prišel slep na svet.“

„Kaj storiva ž njim?“

„Jaz ga ubijem s kopitom.“

„Nikari,“ prosi kunec, „ker je moj soródnik.“

„To mi je vse jedno. Kar nij jaz, in kar nijsi ti, to vse mora poginiti.“

Pri teh besedah udari osel s kopitom po ubogem polži, da je bil takój mrtev. A kunec se obrne v stran, da bi ne videl, kako umira njegov soródnik.

„Mrtev je!“ zavpije osel.

„Ali nič več ne živí?“

„Nič več!“

„Kaj storiva zdaj ž njim?“ vpraša kunec.

„Sneva ga.“

„Jaz užé ne jem njegovega mesa.“

„Jaz tudi ne,“ odvrne osel, „pustíva ga tedaj v miru.“

Prišla sta do necega votlega drevesa, v katerem so prebivale divje čebele. Ker je bil zeló lep dan, letale so sem ter tjá. Nekateré so prenašale sladkó strd, a druge so letale po njo. Bil je velik šum med njimi.

„Kaj je to?“ vpraša kunec.

„Če se ne motim, čebele so,“ odgovori osel.

„Kaj je to čebele?“

„Čebela je živalca, kakor ti ali jaz.“

„Tedaj je nama v rodu?“

„Res je, a to v daljnem, še le v šestem kolenu.“

„Kako to veš?“

„Prav lahko. Čebela ima šest nog, tedaj tudi šest kolen, tedaj je nama v šestem kolenu v rodu,“ podučí ga osel.

„Ti si zeló učen, ljubi osel. Povedí mi, kdo te je vsega tega naučil.“

„Svojo učenost imam od necega medveda, ki je plesal zadnjič po našej vasi in je prenočil v našem hlevu. Ta' mi je tudi povedal, da imajo čebele med.“

„Kaj je to med?“

„Med je sladak, rekel mi je medved.“

„Jaz te nijsem vprašal kakšen je med, nego vprašal te sem, kaj je med?“

„Tega mi medved nij povedal.“

„Tedaj ti družega nij nič povedal?“

„Pač, povedal mi je zgodbico, kako je on nekoč kradel čebelam med.“

„Ali nijso bile nič hude?“

„To se zna, da so bile. Ali on jih je premagal, ker je bil močnejši. Sovetoval mi je, da naj tudi jaz grem nad nje, ker je med jako dober in sladak. Idiva tedaj nad nje!“

Osel naprej, kunec za njim ideta proti stanovanju čebel. Ko tjá prideta, postavi se osel na zadnji nogi, ter se dvigne do votline, v katerej so bivale čebele in pogleda noter. Užé odprè svoj gobec, stegne jezik — ali v tem hipu izfróé čebele na osla ter ga neusmiljeno pikajo. Od velike bolečine zavpije osel, skoči na tla, ter beží, a čebele za njim. Še le konec gozda obstojí in pogleda okoli sebe. Ali oči mu postajajo težke, zamiží, in ko hoče zopet pogledati, ni more. Od čebelnih pikov mu je glava zatekla. Žalostno zakliče: „kunec kje si?“

„Tukaj sem,“ reče kunec, ki je ravno pribežal iz gozda.

„Jaz sem slep,“ toži osel.

„Res, tvojih očí ne vidim. Zdaj si ravno tak, kakor oni kunec, katerega sva umorila danes zjutraj, samo da imaš nogé.“

„Molči!“ zavrne ga osel. „Oj, kako me boli glava! Pelji me domóv!“

„Pojdi za menoj!“

„Kako, ker te ne vidim! Sédi, kunec, raje na moj hrbet in potegni vajeti na óno stran, na katero naj se obrnem, kakor to dela moj gospodar.“

„Osel, ti nemaš vajeti.“

„Saj res ne. Nu, pa mi povej, kam naj se obrnem.“

Osel počéne, in kunec se splazi na njegov hrbet. Potem gresta proti dómu. Na pragu ju užé čaka gospodar z bičem. Ko ga kunec ugleda, skoči z oslovega hrhta in zbeží.

„Kunec, kje si? jaz ne vidim nič! Ne zapusti me v bolečinah!“ kriči osel.

Ali kunec ga ne sliši več.

Zdaj se mu približa gospodar, in ko vidi osla v takem stanu, začne ga nabijati z bičem, da je joj.

Ubogí osel trpí z navádno potrpežljivostjo bičanje, voljno se dá zapreti v hlev, in je hvaležen gospodarju, ko zvečer ne dobi tudi svoje navadne krme.

Čez nekaj dni ga obišče kunec, ter mu dá naslednji nauk: „Osel, ti ostaneš sicer osel; vendar se v prihodnje ne daj zapeljati od vsacega medveda in ne draži čebel, ker čebele pikajo.“

Osel odgovori: „I a, i a, prav imaš, kunec!“

Jos. Ciperle.

Zgodovina šivalnega stroja.

Šivalne stroje je izumil Elija Howe. Ta človek se je rodil 1819. l. v Speneru, v severo-amerikanskej državi Massachusetts. Njegov oče so bili ubožen žagar ter niso imeli niti pripomočkov niti veselja, da bi bili svojega sina boljše vzrejali, ker jih je preveč dražil s svojimi sanjarijami. Po cele ure je Elija stal ter gledal, s koliko hitrostjo se giblje žaga, ko reže žaganice. Večkrat nij slišal póludne zvoniti, ter je pozabil na vse svoje dolžnosti, da je bil le pri žagi. Njegovo največje veselje je bilo, ako je mogel pri kakem potoku ali na kakem drugem kraji narediti mlin, da

je potem gledal, kako ga voda goni. To se zna, da je pri tacih igračah šolo zeló zanemarjal. Oče vidèč, da Elija nema posebnega veselja do šole, mislijo si, da bi bilo najboljše za dečka, ako pride v kako tovarno, kjer se izdelujejo stroji (mašine). In res ga pripravijo v tako tovarno. Elija je bil takrat 16 let star. A tudi tukaj je mladi Elija vedno sanjaril, njegov gospodar je večkrat dejal: iz Elije ne boše nikoli nič prida. Pa tudi nij bilo dosti upanja. Elija je bil zanič, ter je moral potovati od jednega mojstra do drugzega. Povsod so ga poznali, nihče nij bil zadovoljen ž njim. Po dolgem potovanji stopi v nauk k nekemu imenitnemu mašinskemu mojstru v Bostonu. Ta je bil prvi, ki je spoznal Howetove lastnosti, vidèč v njegovih sanjarijah krepkega in čvrstega duhá, ki vedno misli in prevdarja. Saj si je tudi on užé več let ubijal glavo s tem, kako bi izumil stroj, s katerim bi se dalo hitro šivati. Večkrat je povabil prijatelje v delarnico ter jim pripovedoval o svojej nameri, pokazal jim je tudi različne priprave, a vse zaman, njegovi poskusi so bili brez uspeha. To se zná, da pri teh mojstrovih poskušnjah ga nij bilo večjega opazovalca, kakor je bil Elija Howe. Kakor blisk se ga polastí misel, da je njemu prihranjena ta imenitna in važna iznajdba. Od sih dob je bil ves drugačen človek. Ako bi ga bili videli zdaj njegovi prejšni gospodarji, s koliko gorečnostjo je delal in šel za zvojo namero, ne boječ se nikakoršnih zaprek, gotovo bi ne bili poznali v njem Elije Howeta, nekdanjega sanjača.

A nij treba misliti, da je morda lákomost po novcih nagibala Howeta k tolikemu prizadevanju; ne! v njem je bilo nekaj vzvišenega, nek poseben

cilj mu je bil vedno pred očmi, in da ga doseže, premagal je vse svoje slabosti, ter je zastavil vso svojo srečo. „Tisoč in tisoč ónih ubožnih ljudi, ki služijo s šivanko v roci vsakdanjega kruha, oprostiti hočem tega težavnega dela. Vse óne moči, ki je človek s šivanko izgubiva, ostanejo mu naj v višje in plemenitejše naméne; moj šivalni stroj naj mu je vrne,“ tako je večkrat na tihem dejal svojim prijateljem in tovarišem.

Bilo je 1849. leta. Preteklo je precej nekaj let, da se je bilo treba Howetu boriti s pomankanjem in britkimi skušnjami, a zdaj je vse to prestal in lahko je z veseljem dejal, da je nekaj izumil, kar še nij popolnoma, a vendar toliko dobro, da služi človeku v občno korist. Vesela prihodnost, sreča in slava mu je bila zdaj vedno pred očmi. Toda osoda zahteva od vsacega slovečega človeka svojih žrtev. Howe je bil ubožen, a da izvrši svojo iznajdbo, potreboval je novcev. Zatorej se obrne najpred do svojih prijateljev, da bi mu posodili, kolikor mu je treba v začetku njegovega dela, obetajoč jim pozneje vse pošteno in z dobrimi obrestmi povrniti. A nikjer nij našel pomoči; nekateri so se mu izgovarjali, da nimajo toliko, kolikor bi rad; drugi so se mu zopet smijali, a tretji mu so naravnost rekli, da je popolnoma zrél za norišnico.

Howetu je bilo obupati. Da ne more izpeljati iznajdbe, ki je bila tako živa v njegovej duši, kakor bi jo z očmi videl, to mu je podrló vse upanje. Poleg tega pa še gledati ženo in otroka, ki sta se borila s pomankanjem; od ljudi biti zasmehovan in zasramovan, to je preveč, da bi mogel prenašati človek, ki ima mehko srce v prsih. A zdaj pride pomoč. Necega dne ga sreča njegov nekdanji součenec, Fischer po imenu, imovit človek. Temu pové Howe vse svoje namére, upanja in zapreke. Fischer je bil za iznajdbo svojega prijatelja tako navdušen, da takój vzame njegovo družino v svojo hišo, njemu samemu dá toliko novcev, kolikor mu jih je treba, da naredí prvi šivalni stroj za poskušnjo. Z novim zaupanjem je zdaj gledal Howe v prihodnost, a temni oblaki njegove osode se še zmirom ne izgubé. Šivalni stroj se je izvrstno obnesel ter je nadvladal v poskušnji pet najboljših švelj, a vendar nij hotel nihče nič vedeti o tej novej iznajdbi. Fischer je imel pri tem podvzetji 2000 dolarjev izgube, in kmalu potem je umrl. Zdaj je bil Howe zopet sam in brez pomoči.

Necega dne mu pride na um, naj bi svojo srečo poskusil na Angležkem. Angleži so podvzetni ljudjé, misli si, in morda se ondu izplača njegovo delo. Zatorej pošlje svojega brata Amazo na Angležko, a vsi poskusi, da bi našel kacega podvzetnika, bili so zamán. Le nekov Tomas je bil pripravljen kupiti pravico patenta, to je, pravico, da sme samo njegova firma izdelovati šivalne stroje za Angležko, ter je ponujal Howetu 250 funtov šterlinga (1 funt šterlinga je po našej vrednosti 10 gl.) za omenjeno pravico. Howe je dobro znal, da bode Anglež obogatel, kadar njegovi šivalni stroji pridejo v občno rabo; a kaj si more pomagati? sila kola lomi, in primoran je bil prodati pravico patenta za majhen denar. Tomas pokliče kmalu potem Howeta na Angležko, da mu razloží sestavo šivalnega stroja. Ko je pa angležki kramar prejel potrebno razjasnilo o rabi šivalnega stroja, odpravi Howeta trdo in mrzlo, ter mu za njegov trud niti toliko plačila ne dá, kolikor ga stane pot v Ameriko nazaj. Howe je zdaj moral živeti na Angležkem v največjem ubožstvu, á takisto tudi njegova obitelj v Ameriki. Naposled je bil primoran zastaviti svoje

najpotrebniše stvari, kakor tudi kalup (model) svojega šivalnega stroja, ako je hotel dobiti vsaj toliko novcev, da se more v svojo domačijo vrniti. V tem se je stvar v Ameriki gledé Howetovih šivalnih strojev nekoliko izpremenila. Nekateri mehanikarji so bili namreč tako predrzni, da so začeli šivalni stroj posnemati in ne gledé na Howetov patent, tudi izdelovati in prodajati. A ravno ta nepoštenost je naklonila Howetu to korist, da so njegovi šivalni stroji ob njegovem prihodu v domačijo bili obče pripoznani ter so se na vse strani začeli razširjati. Howetovo imé je zdaj povsod slovelo, in vse se je hudovalo nad veliko krivico, ki se je godila Howetu s tem, da je moral zaradi sleparjev in nepoštenjakov skoraj polovico svojega življenja preživeti v največjem pomankanju.

Zdaj je bilo Howetu lahko svojo pravico braniti in boljši dnevi — dnevi sreče in slave so se začeli za toliko plemenitega mučenika in bojevalca. Z njegovo iznajdbo je jelo sloveti tudi njegovo imé po vsem izobraženem svetu. Povsod so ga občudovali, povsod čestili. In ko je bil Howe imovit človek — pridobil si je milijone — mislil je vedno na svoje nekdanje ubožstvo ter nij nikoli pozabil ubožnih delavcev. On jim je skrbel ne samo za vsakdanji kruh nego tudi za primerno izobraženje.

Ko se je začel oni krvavi boj med severom in južno Ameriko, šel je tudi Howe, da se bojuje za domovino, katera ga toliko let nij poznala. Vsem vojaškim častém, ki so bile na ponudbo bogatemu človeku, se je odpovedal in bojeval se je za svobodo svoje domovine kot prosták.

Iz krvavega boja vrnivši se k svojej obitelji domóv mu je bilo le malo časa dano še živeti. Kmalu po končanej vojski je umrl v svesti si, da je živel in trpel za veliko idejo človeškega napredka.

—r.

Prirédopisno - natoroznansko polje.

Zrak.

Zrak nas obdaja povsod. Zrak je zunaj na polji, na cesti, v hiši, v sobi, ali da ob kratkem rečem: zrak je povsod. Brez zraka bi ne mogel živeti ne človek, ne žival, ne rastlina. Zrak je po leti gorák, a po zimi je mrzel. Večkrat je zrak čist in svetál, a večkrat je tudi napolnjen sè soparicami in meglami. Visoko v zraku plavajo oblaki. Iz oblakov se vsiplje dež, sneg in toča na zemljo. Zrak nij zmirom pri miru. Ako se zrak počasi giblje, takrat pravimo, da je prepuh; ako se pa zrak močnejše giblje, pravimo da je veter. Močán veter imenujemo vihar ali orkan. Vihar strašno tuli. Večkrat s korenino izruje drevesa, odnese strehe hišam in še celó ladije razbije na morji.

O vetru bi vam lahko marsikaj lepega povedal. Veter čisti in hladi zrak, osušéva zemljo, goni mline na veter in ladije po morji. Oblaki se vzdigujejo od morja k višku, in veter je goni k nam. Po leti se večkrat črni oblaki kupičijo na nebu. Bliska se na vse križe in strele udarjajo v drevesa in hiše, da se vžgó. Grom strašno bobní, da se hiše stresajo in okna rožljajo. Takrat je vas otroke strah. A ljubi Bog varuje vse dobre ljudi. On odpelje črne, pogubonosne oblake od nas, da se nikomur nič hudega ne zgodi, ter postavi mavrico v oblake.

Janko Leban.

Dvogrbi veljblod (kamela).

Dvogrbi veljblod (*Camélus bactriánus*) je prava spaka med čveteronogimi živalmi. Od jednogrbelega veljbloda (glej „Vrtec“ od 1871. l., stran 60) se razlikuje posebno s tem, da ima na hrbtu dve grbi, da je bolj štramast ter ima gostejšo in daljšo dlako. Kakor je jednogrbi veljblod ustvarjen le za vroče peščene puščave, takisto služi dvogrbi le národom na hladnih in visocíh planôtah v zadnjéj Aziji. Mongoli, Kalmuki, Tartari in Kinezi bi skoraj ne mogli živeti brez

te koristne živali, ki jim po neudelanih potih po leti in po zimi prenaša všo kupčijsko blago med Kino in Rusijo. Kalmuk s svojo rodovino se klati po stepah in veljblod mu daje vse, česar potrebuje v življenje. Dvogrbi veljblod živi v hladnejših deželah in mu tudi sneg ne škoduje. Zato so užé pred 200 leti z dobrim uspehom udomaćili dvogrbelega veljbloda na Laškem blizu mesta Pize, in veljblodi, ki je vidimo véasih tudi pri nas, so večjidel iz Laškega. Tudi na Španskem se dvogrbi veljblod dobro počuti in pred nekoliko leti so poskušali to žival v severnej Ameriki udomaćiti, kjer se od reke Misisipi tja do velikega ali tihega morja razprostirajo velike pustinje. Skušnja je obveljala popolnoma, in pozneje so jo preselili tudi v gorato južno Ameriko in na otok Kuba.

(Iz „Domače in tuje živali.“)

Maj, dragoljubeč in dišeča perla.

(Obraz iz naráve.)

Pomlad mila	Zdaj le hiti	Zraven tudi
Odklenila	Vence viti,	Ne zamudi,
Svoj veseli nam je raj;	O mladina! zdaj je čas.	Poiskati dušni sad!
Cvetje klije,	Dan zbegujo,	Pomlad ide
Radost sije,	Cvet vsahnuje,	Zopet pride, —
Zelení že vrt in gaj.	Kmalu mine rožni kras.	Čas mladost' je le enkrat!

(A. Praprotnik.)

Takó so peli otroci in se v dolgej vrsti pomikali iz mesta v prosto naravo. Pred njimi je stopal krepèk deček z zastavo v roci, ki je ponosno vihrala v zraku, kakor bi čutila, da je ta dan — dan praznovanja, dan obènega veselja. Ko je prenehalo petje, ropotal je otročji boben, in vmes je bilo slišati veselo vriskanje otrok! Vsem je sijala radost iz očí, na mladih licih jim je odsevalo notranje veselje, — veselje pomladansko. — Došli so pod zelen hribec, kamor so bili namenjeni. Tú so se ustavili. Srečno veselje, zlati mir se je prelival iz pomladanske prirode v otročja srca. Krdelce se je razkropilo po cvetočej livadi: jedni so trgali cvetíce in je vili v vence, drugi so skakali

in se igrali. Vse je plavalo v nedolžnem rajskem veselju do tihlega mraka. In ko se je solnce nagnilo k zatonu, vrnili so se veseli in srečni otroci zopet domov, da je noč zaziblje v sladke sanje, dnevne radosti — radosti prvega dné maja.

A to nij bilo jedino veselje, s katerim je maj oblagodaril mlada srčeca nedolžnih otrok. Večkrat so še otroci prihiteli v prosto naravo, v gozd in gaj, na polje in livado, nabirali si krasnih cvetic in vračali se v hišo ljubih staršev, vselej bogato obdarovani od meseca maja.

Čudno lepo in veličastno se nam pokaže mati narava v tem najlepšem mesecu celega leta. Podobna je nevesti, okinčanej z vso krasoto! In tej krasoti se človeško srce z nepopisljivo ljubeznjivostjo smehljá! Tudi človeško srce ima zimo, prebridko zimo, — a s prvo vijolico, s prvim slavčekovim petjem, ki nam oznanja pomladnje vesele čase, dobí tudi človeško srce pomladansko veselje, radostne in vzvišene občutke. — Pristrčno te torej pozdravljamo, sin cvetoče Vesne, prekrasni maj, da nam gojiš in ohraniš z vijolicami okinčano dete — pomlad! Prsa se nam širijo in roke iztegujemo, da bi te objeli in pritisnili za veke na sreé, z vsemi tvojimi brezštevilnimi sladkostmi, s katerimi nas tako ljubeznjivo napajaš! Ti kličeš! — in odgovarjajo ti starodavne, čestitljive goré in strmi hribi, katerim polagoma slačís belo obleko; — odzdravljajo ti nežno pihajoče sapice, ki se veselo igrajo z mladimi drevesnimi listi! Ti kličeš! — in odgovarjajo ti s prijaznimi pokloni krasne cvetice, ki si je izvabil iz naročja zemlje in je raztrosil po zelenih livadah; — slavé te tisočeri glasovi krilatih pevcev. Ti kličeš! — in vzbudi se vsa narava, vzbudi se sree človekovo, ki bi se rado oprostilo telesnih spon, ter plavalo v morji od tebe probujenih kreposti! — —

Zlati maj! Lep čas v krasnem življenji! Nebó in zemlja je polna živéih stvari! Jedva dobiš peresce na drevesu, na katerem bi ne bilo žive stvarce! Stori le korak in takój zagledaš pred sabo živočo stvar! Nikjer, o človek, nisi sam! V tem lepem času se vse giblje in ziblje. To so bitja, ki hočejo tudi živeti po Stvarnikovej volji, ki čutijo žalost in veselje, kakor ti, o človek! Ali je bodeš zaničeval? Sto jih lahko umoriš v enem hipu; — ali pa moreš vdihniti jednej samej stvarci življenje? Ne! — Akoravno si krona stvarjenja, akoravno imaš krepke ude in bister um, vendar ne moreš ustvariti niti jedne živalce; — dá! niti sešteti jih ne moreš bitij, ki životarijo na jednom samem drevescu, kajti brez števila jih je, ki se veselé svojega življenja v veselem rajskem maji! —

Veseliva se tudi midva, ljubo dete, lepega maja ter hitiva vèn v naročje narave, krepčajva si um in teló. Naberiva si šopek cvetic; a dve izmej teh vzemiva iz šopka in se veseliva njíju z očesom in srcem! Prva je najbolj ljubljeno dete majevo: dragoljubeč ali šmárnica (*Convallária majalis*) se imenuje.

Zvunaj po dobravah in po goščatih klancih, kamor le posamezni soláčni žarki lijó skozi gosto vejevje ter cveticam kakor skrivaj gorkoto pošiljajo, tam rastó dragoljubeč, kakor da bi je kdo nasul. Njih korenike tičijo globoko v zemlji in iz vsake poženeta po dva svetlozelena, mehka, podolgasta lista, mej katerima stoji tenko stebelce, ki nosi v kimastem grozdu vse polno čisto belih in prijetno dišečih cvetov, iz katerih se naredé okrogle, svetlorudeče jagode.

Dragoljubci so prave podobe pobožnega srca. Kadar odpró svoje čašice, pošiljajo sladko vonjavo k nebu, kakor bi hoteli darovati dišečega kadila Bogu v zahvalo; a na svoje nežno stebelce obesijo zvončke, katere naj postrežne sapice zvoné v slavo božjo. — —

Druga cvetica, katero si hočemo denes ogledati, je dišeča perla ali pervéneec (*Aspérula odoráta*).

Kaj? Ta drobna cvetica s svojimi majhenimi, neznatnimi cvetovi naj je perla? — Tega bi jej v resnici nihče ne prilastoval! A vendar je takó! V dišavi je ne prekosi nobena njena soseda, in v resnici je ona perla med kamenjem. Ako se dene perla v vino, dobimo tako okusno kapljico, kakor da bi grozdje za-njo ne rastle na tem svetu.

Domovje dišeče perle so senčnati gozdi po gorah. Rahlo tiči njeno steblice v studenčnatej zemlji, a okolo njega stojé v mičnih vretencih listki, ki imajo v sebi znano prijetno dišavo. Na vrhu steblica ima rahlo češuljo, obstoječo iz belih cvetov.

V lepoti se torej dišeča perla ravno ne odlikuje, a njen prijeten duh jej daje toliko vrednost.

Cvetoči maj se torej sme ponašati s svojo perlo, posebno, ker mu je nekóč rešila čast, in ga postavila za diko dvanajsterih mesecev, kakor nam to pripoveduje pesnik:

„Sošlí so se nekđaj dvanajsteri meseci pri svojem očetu solncu, in se tu poganjali za predstvo. Vsak je hotel biti najkrásnejši, najkorístnejši. A maju se je najbolj posrečilo s svojo ljubeznjivostjo prikupiti se očem sodnikov. Že so mu hoteli podati venec. A to je oktobra razkačilo čez vse. Že malo vinjen, vzdignil je kupo penečega vina in vpil s hripavim glasom: „res, da imaš prekrasno lepoto mladosti, da imaš cvetje in vonjavo, ali vina nemaš, ki razveseljuje bogove in ljudi!“ —

Ali maj si nij dal vzeti prednosti. Lehkih nog je hitel tja vèn v zelene loge, in pod njegovimi nogami so vzrastle najbolj dišeče in sladke cvetice. Hitro jih je nekoliko nabral, djal jih je v vino in podál kupo svojim bratom, rekoč: „ustvariti res ne znam vina; a vendar mu vzamem omotno moč ter mu podelim sladkost pomladi.“ In ko so vsi zbrani okusili majevo pijačo, prijazno mu so pritrđili in podali venec prednosti.“

D. Majarón.

Razne stvari.

Slovstvene novice.

*) V Miličevj tiskarni v Ljubljani je ravno kar na svetlo prišla za našo šolsko mladino prav lična knjižica z naslovom; 23 cerkvenih pesem za šolsko mladino. Čveteroglasno postavil Ant. Foerster. Knjižica obseza na 59 straneh 23 pesmic z mjenimi napevi. (Pesni so v slovenskem in nemškem jeziku.) Priporočamo to novo knjižico vsem slovenskim učiteljem in šolskeje mladini v obilno nakupovanje, ker le potem

se smemo nadejati, da nas obče znani skladatelj gosp. Foerster kmalu zopet s kakim novim delom razveseli. Knjižica stoji 25 kr.

LISTNICA. Gosp. A. L. M. v R.: Prinesemo, kadar nam bode prostor pripuščal. — A. K. v T.: Vaši pesnici sta nam všeč; jedno priobčimo priobdnjič. — P. R. v K.: Tacega gradiva imamo užé preveč. — S. Š. v P.: Računska naloga nam ne ugaja. — A. Ž. v P.: Vaša pesnica nij ugodna za natis, treba bi vso predelati. Da ste nam zdravi! — J. C. v M.: Pomladanjskih stvari imamo užé preveč; odložili smo tedaj za prihodnje leto. Priloženj pesnici je treba še mnogo poprave, posebno kar se tiče rimov.